

Mi a LEADER?

A LEADER kezdeményezés célja a vidéken élők segítése és bátorítása annak érdekében, hogy térségük hosszabb távú fejlesztési igényeit közösen gondolják át. A LEADER a kistelepüléseken lakó emberek kreativitására épül, s arra ösztönzi a helyi szervezeteket, intézményeket, vállalkozásokat, hogy együttműködve hozzanak döntéseket a térség hosszú távú fejlődéséről. A LEADER program helyi szereplői együttműködésükkel támogatják a sikeres projektek létrejöttét, és fenntarthatóságát. Kiegészítik egymás tevékenységét, ezzel is elősegítve a térség dinamikus fejlődését, erősítve a gazdasági növekedést. Az együttműködés szorgalmazza, hogy a LEADER projektgazdák ne egymástól elszigetelten valósítsák meg projektjüket, hanem a **HFS (Helyi Fejlesztési Stratégia)** elvárásainak megfelelően közösségben, hálózatban támogassák az innovatív fejlesztések létrejöttét.

LEADER (francia betűszó: Liaison Entre Actions pour le Developpement de l'Economie Rurale)
= Közösségi kezdeményezés a vidéki gazdaság fejlesztéséért

A LEADER kezdeményezés célja a vidéken élők segítése és bátorítása annak érdekében, hogy térségük hosszabb távú fejlesztési igényeit közösen gondolják át. A LEADER a kistelepüléseken lakó emberek kreativitására épül, s arra ösztönzi a helyi szervezeteket, intézményeket, vállalkozásokat, hogy együttműködve hozzanak döntéseket a térség hosszú távú fejlődéséről. A program legfőbb erénye, hogy a nyertes helyi közösségek az EU-tól lehívható pénzek felhasználásáról valós igényeken és saját fejlesztési elképzeléseiken nyugvó akcióterveik sikeres elbírálása után helyben, saját maguk döntenek.

Az alapító tagok - önkormányzatok, vállalkozások és civil szervezetek – a térségek adottságaira építve és a helyi kihívásokat ismerve Helyi Fejlesztési Stratégiáikat dolgoztak ki.

A LEADER HACS-ok (Helyi Akciócsoportok) a vidékfejlesztés motorjai a vidéki közösségekben.

Az Európai Közösség által 1991-ben elindított közösségi kezdeményezés gazdasági, társadalmi és környezeti problémák helyi megoldásával segíti elő a fenntartható fejlődést Európa vidéki területein. Az akkori tizenöt uniós tagállam célja az elszegényedő és elöregedő vidéki térségek további leszakadásának megállítása volt, és a lassan két évtizedes gyakorlat – az azóta csatlakozott további 12 országban is – igazolni látszik a program létjogosultságát.

A LEADER a helyi közigazgatás, a vállalkozók és civil szervezetek összefogására épít, közösségeik kezébe tényleges döntéshozatali jogkört ad. Földrajzilag összefüggő, 10 és 100 ezer közötti lakosságú településcsoportokat hoz létre az érintettek által kidolgozott térségfejlesztési stratégiák megvalósítására. Az addig egymás mellett élő és dolgozó szereplők egyenrangú partnerekké válnak, és közösen alakítják térségük jövőjét.

Az Európai Unió 500 milliós lakosságának több mint fele él vidéki területeken (10.000 főnél kevesebb lélekszámú, vagy 120 fő/km²-nél kisebb népsűrűségű településeken), ami a földrész összterületének 90%-át jelenti. Európa vidéki térségei azonban nagyon különbözőek: ez a felismerés biztosította a LEADER térnyerését, miszerint a fejlesztési stratégiák hatásosabbak és hatékonyabbak, ha helyi szinten az ottani szereplők határozzák meg, majd alkalmazzák azokat. A LEADER alapjait a tiszta, átlátható döntési folyamatban, az érintettek együttműködésében és a jó gyakorlatok átadásához szükséges infrastruktúra kialakításában találhatjuk meg.

A LEADER és a hagyományos vidékfejlesztési politika intézkedései között a különbség az, hogy az előbbi abban nyújt iránymutatást, „hogyan” lehet elérni a kívánt célt, nem pedig előírja, „mit” kell tenni. A helyi részvétel, a valódi összefogás és együttgondolkodás, ami máshol esetleg kiegészítő jelleggel jelenik meg, itt a működés fő sajátossága – ezért is nagyobb a program jelentősége annál, mint amit a forrásokból való részesedéséből következtethetnénk.

A LEADER hét alappillére

Hét fő jellemzővel lehet összefoglalni a LEADER megközelítést, amelyeket egy összefüggő eszközrendszerként kell értelmeznünk. Ezek pozitív kölcsönhatásban vannak egymással, mindegyik kiegészíti a másikat, ezáltal tartós hatást gyakorolva a vidéki térségek fejlődési dinamikájára és a helyi szereplők probléma-felismerési és -megoldási képességére.

1. Területalapú fejlesztés

A területalapú megközelítés a kisebb, homogén, gazdasági és társadalmi szempontból egyaránt összetartozó térségeket tekinti a vidékfejlesztés célterületének, amelyeket gyakran egy töről fakadó hagyományok, helyi identitás, az összetartás szellemisége, illetve közös szükségletek és elvárások jellemeznek. Az itt született stratégia kidolgozása során könnyebb a helyi erősségek és gyengeségek, veszélyek és lehetőségek feltérképezése, a helyi adottságok felismerése és a fenntartható fejlődés szempontjából legfontosabb célok azonosítása.

2. Alulról építkező megközelítés

A LEADER leginkább egyedi jellemzője. A helyi szereplők részt vesznek a stratégiáról való döntésben és térségük elsődleges ügyeinek meghatározásában. A tapasztalat azt mutatja, hogy a lentről felfelé építkező megközelítést nem a nemzeti és/vagy regionális hatóságok által alkalmazott fentről lefelé történő megközelítés ellenpólusaként kell felfogni, inkább össze kell hangolni mindezeket, és együtt dolgozni, hogy hatékonyabb, átfogó eredményt lehessen elérni.

3. Háromoldalú partnerség: a vállalkozói-, civil- és közsféra

A „helyi fejlesztési társulás”, úgynevezett helyi akciócsoport (HACS) létrehozása és működtetése a LEADER-szemlélet eredeti és fontos jellemvonása. A HACS feladata, hogy felvázolja és megvalósítsa a helyi fejlesztési stratégiát, döntéseket hozva a források megtervezéséről, felhasználásáról és kezeléséről. Azért lehetnek eredményesek, mert

- összegyűjtik, egyesítik és ösztönzik az elérhető emberi erőforrásokat a közsfériből, a magán-, a civil- és az önkéntes szfériből;
- a kapcsolódási pontok felismerésével, közös projektek és több szektort érintő akciók révén összehozzák a helyi résztvevőket, így megvalósul a térségi szinergia és elérhető a gazdasági versenyképesség növeléséhez szükséges kritikus tömeg;
- folyamatos konzultáció segítségével elősegítik a kooperációra való nyitottság elterjedését, a különböző vidéki szereplők között párbeszédet, akiknek gyakran kevés tapasztalata van az együttműködésben;
- támogatják az alkalmazkodás folyamatát a mezőgazdasági ágazat változásaihoz (például minőségi termékek, élelmiszerláncok), a vidéki gazdaság sokrétű kihívásaihoz, a környezettudatos életmódhoz.

Ők döntenek a helyi vidékfejlesztési stratégia fő irányairól, részletes tartalmáról, majd a támogató projektekéről is. Tapasztalt és gyakorlott csapattagokkal, illetve a szükséges döntéshozatali hatáskörrel felruházva a HACS egy olyan szervezeti modellt képvisel, amely képes pozitívan befolyásolni a térségfejlesztés összetett folyamatait.

4. Innováció

Az innováció minél szélesebb értelmét véve jelentheti egy új termék, egy új folyamat, egy új szervezet vagy egy új piaci stratégia bevezetését, ami egyaránt érvényes a falusi és városi térségekre. Abból adódóan, hogy a vidéki térségeknek kis népsűrűségük és alacsonyabb színvonalú infrastruktúrájuk van, kevesebb a kapcsolatuk a kutatási és fejlesztési központokkal, nehezebb lehet számukra az innovatív megoldások fellelése és alkalmazása. Ezt segíti elő a térségek közötti tapasztalatcsere, a máshol működő jó gyakorlatok átvétele, valamint az információs és kommunikációs technológiák kiaknázása.

5. Integrált ágazatközi megközelítés

A LEADER nem egy ágazat fejlesztési programja: a helyi fejlesztési stratégiának több ágazatra ki kell terjednie, a tevékenységek számos formáját együtt kezelve. A helyi akciókat és projekteket tehát úgy kell összekapcsolni és koordinálni, mint egy összetartozó egészet. Az integráció mindemellett érinthet egyetlen ágazatban megvalósuló fejlesztéseket, de a

környezeti kölcsönhatásokat, a különböző érintett gazdasági, társadalmi, kulturális szereplők és ágazatok közötti kapcsolatokat mindig célszerű figyelembe venni.

6. Hálózati működés

A hálózati működés magában foglalja az eredmények, tapasztalatok, eljárások és módszerek cseréjét az EU-n belüli, vidékfejlesztésben érintett LEADER akciócsoportok, vidéki térségek, közigazgatási és egyéb szervezetek között, függetlenül attól, hogy közvetlenül LEADER kedvezményezettek-e. A hálózati működés a jó gyakorlatok átadásának, az innováció elterjesztésének és az egymás iránti nyitottságra való építésnek az eszköze. Mivel kapcsolatot, működő összeköttetést alakít ki az emberek, a projektek és a vidéki térségek között, segíteni tud bizonyos vidéki régiók elszigeteltségének lebontásában.

7. Kooperáció

A kooperáció továbbmegy, mint a hálózati működés: feltételez egy helyi akciócsoportot, amely közös projektet vállal fel egy másik régió vagy tagállam LEADER-csoportjával, illetve egy hasonló megközelítést alkalmazó csoporttal az unión kívüli országokból. Lehetővé teszi számukra, hogy külső tapasztalatok és értékek bevonásával adjanak választ bizonyos problémákra, vagy aknázzák ki előnyös adottságaikat. Egy példa: közös marketing-stratégia kidolgozása olyan térségekkel közösen, ahol hasonlóak a természeti adottságok, a jellegzetes termékek, vagy a turisztikai jelentőséggel bíró kulturális értékek.

A jogosultsági kritériumokat azért fontos átolvasni, mert annak teljesítése a pályázat érvényességének egyik alapfeltétele. A kötelezettségvállalás címszó alá sorolt kritériumok az elvárt vállalásokat jelentik, melyeket a pályázóknak teljesíteniük kell a projekt megvalósításának végére. Az értékelési szempontok alá azok a kritériumok kerültek, melyek majd meghatározzák a projekttel elérhető célokat és pontszámokat.